

บทที่ 5

สถานการณ์ความขัดแย้งทางสังคมและวัฒนธรรมระดับโลกในยุคโลกาภิวัตน์

5.1 ความนำ

บทนี้ กล่าวถึงความขัดแย้งทางสังคมและวัฒนธรรมในแต่ละภูมิภาคของโลก ซึ่งส่วนใหญ่จะมีความเกี่ยวข้องกับนโยบายสาธารณะ ทั้งนี้เนื่องจากความพยายามในการที่จะพัฒนารัฐให้มีความเจริญให้มีความทันสมัย (Modernization) ทำให้ส่งผลกระทบกลับมา ยังสังคม สิ่งแวดล้อม ประชากร จนเกิดความขัดแย้งขึ้น ดังนั้นความขัดแย้งในนโยบายสาธารณะจึงส่งผลกระทบโดยตรงต่อความมั่นคงของรัฐ ฉะนั้น เนื้อหาของบทนี้ คือ กระบวนการโลกาภิวัตน์ ศูนย์กลางแห่งอำนาจ ตัวอย่างสถานการณ์ความขัดแย้งทางสังคมและวัฒนธรรมระดับ และต่อท้ายด้วยบทสรุป

ในสถานการณ์โลกเช่นปัจจุบันที่การสื่อสารไร้พรมแดนเป็นผลให้ประชาชนจำนวนมากในกลุ่มประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ออกรับเอาแบบอย่างทางวัฒนธรรมจากสังคมตะวันตกเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งในการดำเนินชีวิต ตั้งแต่เรื่องปลีกย่อยในชีวิตประจำวันไปจนถึงประเด็นสำคัญ ๆ ที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษาวัฒนธรรมและอุดมการณ์ทางการเมือง อันเป็นเหตุให้เกิดความหลากหลายเชิงวัฒนธรรมและอัตลักษณ์แบบผสมผสานขึ้นบนพื้นฐานขององค์ประกอบทางวัฒนธรรมมากกว่า 1 ชุด อาจเรียกได้ว่า “วัฒนธรรมโลก” ซึ่งมีรากฐานการนำเสนอประเด็นมาจากแวดวงนักคิดตะวันตก เรื่อง “โลกาภิวัตน์” เป็นกระบวนการทางสังคมที่มีอายุเก่าแก่กว่าอายุของ “กระบวนการทำให้โลกเป็นแบบตะวันตก”

ฉะนั้น ผู้อ่านสามารถหาความรู้เพิ่มเติมได้จากหนังสือเรื่อง “ความขัดแย้ง : หลักการและเครื่องมือแก้ปัญหา” (วันชัย วัฒนศัพท์, 2547) เรื่อง “The Clash of Civilization” (Huntington, 1996) และเรื่อง “สงครามครูเสด” รวมถึงเรื่อง “สังคมพหุลักษณะกับความท้าทายในประชาคมอาเซียน” (ผศ.ดร.สุชาติ เศรษฐมาลินี, สถาบันศาสนา วัฒนธรรมและสันติภาพ มหาวิทยาลัยพายัพ นักวิจัยฝ่ายนโยบายชาติและความสัมพันธ์ข้ามชาติ สกว., วันอังคาร 10 กันยายน 2556), เรื่อง “การศึกษาการจัดการความขัดแย้งในสถานศึกษาของผู้บริหารโรงเรียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 42” (จิตรพัทธ์ ชัยรัตน์ศิริกุล และ ธาณี เกสทอง, วารสารวิชาการเครือข่ายบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ ปีที่ 3 ฉบับที่ 5 มิถุนายน-ธันวาคม 2556) และเรื่อง “การยอมรับต่อความแตกต่างทางวัฒนธรรมของผู้โดยสารและขีดความสามารถในการให้บริการของ

พนักงานต้อนรับบนเครื่องบิน” ธนพล อินประเสริฐกุล, วารสารวิชาการการท่องเที่ยวไทย นานาชาติ ปีที่ 10 ฉบับที่1/ 2557)

5.2 กระบวนการโลกาภิวัตน์

กระบวนการโลกาภิวัตน์มีทั้งคุณและโทษต่อมนุษยชาติ เพราะเมื่อพูดถึง “โลกาภิวัตน์” เราจะนึกถึงคอมพิวเตอร์ที่สามารถติดต่อกับทุกมุมโลก อินเทอร์เน็ตกลายเป็นเครื่องมือสำคัญของการสื่อสารและการทำธุรกิจ โลกาภิวัตน์กลายสัญลักษณ์ของการเป็นประเทศเจริญ เศรษฐกิจเติบโตดี การสื่อสารรวดเร็ว ค่าขายกับต่างประเทศคล่อง มีนักท่องเที่ยวมาท่องเที่ยวมาก สามารถขายที่ดินหรือขายหุ้นกันได้กำไรงาม ในขณะที่เมื่อยุคฟองสบู่แตก เงินทองพากันไหลออกนอกประเทศ ประเทศเป็นหนี้ล้นพ้นตัว ข้าวของขายไม่ออก ธุรกิจ บริษัทเล็กต้องหยุดกิจการ คนว่างงานเพิ่มขึ้น ห้างยักษ์อย่างแมคโคร เทสโก้ โลตัส บิ๊กซี พากันมายึดหัวหาดกิจการค้าปลีก ร้านค้าปลีกไทยขายไม่ได้ ทั้งหมดก็เป็นเพราะโลกาภิวัตน์อีกเช่นกัน (Stiglitz, Joseph & Charlton, 2005)

กระบวนการโลกาภิวัตน์ ช่วยผลักดันการเผยแพร่และวัฒนธรรมภูตผี จิตวิญญาณดั้งเดิม ในสังคมชนเผ่าจำนวนมากในเอเชียตะวันออกเฉียง ขณะเดียวกับที่สังคมเหล่านั้นยังรับการเผยแพร่ความคิดแบบขงจื้อจากจีน เป็นต้น

การผสมผสานทางวัฒนธรรมที่มีรายละเอียดทั้งในแง่ลำดับเวลา และขอบเขตพื้นที่ กลุ่มย่อยภายในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียง เป็นสภาพที่เกิดขึ้นก่อนกระแสกระบวนการทำให้เป็นตะวันตกจะถูกผลักดันโดยชาวยุโรป โดยเฉพาะอย่างยิ่งท่ามกลางการดำเนินนโยบายการค้าเสรีภายใต้หลักการ “พาณิชย์นิยม” (Mercantilism) หลังคริสต์ศตวรรษที่ 16

กระบวนการโลกาภิวัตน์ คือ กระบวนการเศรษฐกิจโลกไร้พรมแดน หรือกระบวนการทำให้โลกเป็นหนึ่งเดียว หรืออาจเรียกได้ว่า “ลัทธิการครอบโลก” (Globalization) นั่นเอง

“ลัทธิการครอบโลก” หมายถึง “การใช้ความเหนือกว่าของทุน เทคโนโลยี การบริหารจัดการ และอิทธิพลทางการเมือง ผ่านกลไกต่าง ๆ ขององค์กรระหว่างประเทศมาบีบให้ประเทศกำลังพัฒนาซึ่งมีอำนาจต่อรองน้อยกว่าต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขของประเทศที่มีความก้าวหน้ากว่า ภายใต้แนวคิด “การค้าเสรี” ประชาชนผู้ด้อยโอกาสทั้งโลกกำลังตกเป็นเหยื่อของลัทธินี้ โดยรัฐบาลและกลุ่มผลประโยชน์ในประเทศกำลังพัฒนาได้กลายเป็นเครื่องมืออย่างไม่รู้ตัวหรือด้วยความสมยอม

ช่วง 20 กว่าปีแรกหลังสงครามโลกครั้งที่สอง (ประมาณ พ.ศ. 2488-2512) เศรษฐกิจของประเทศทุนนิยมตะวันตกเติบโตขึ้นอย่างรวดเร็ว ความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจในประเทศเหล่านี้เกิดขึ้นควบคู่ไปกับการจัดบริการสวัสดิการสังคมให้แก่

ประชาชนเพิ่มขึ้นโดยรัฐเป็นผู้ดำเนินการ แม้ประเทศที่ได้รับเอกราชใหม่ ๆ ในโลกที่สามก็ยังมีมาตรฐานการครองชีพที่ดีขึ้นในช่วงนั้น

ในปี พ.ศ. 2503 ญี่ปุ่นและเอเชียตะวันออกมีอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ 4% ของโลก ขณะที่อเมริกาเหนือมีอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจถึง 37% ในขณะที่ปัจจุบันมีอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจประมาณ 24% และช่วงทศวรรษที่ 90 มากกว่าครึ่งหนึ่งของความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของโลกได้เกิดขึ้นมาในทวีปเอเชีย

จนกระทั่งต้นทศวรรษที่ 2513 (ประมาณปี พ.ศ. 2513-2518) ลัทธิทุนนิยมก็เริ่มประสบปัญหาใหญ่ 2 ประการ คือ ประการแรก โรงงานอุตสาหกรรมผลิตสินค้าออกมาล้นหลามเกินกว่าความต้องการของผู้บริโภคภายในประเทศ เรียกว่า มี “การผลิตเกินขนาด” ประการที่สอง บริษัทใหญ่ ๆ หลายบริษัทสะสมกำไรได้เป็นจำนวนมากมหาศาล แต่ไม่มีที่ทางให้ลงทุนได้ เรียกว่ามี “การสะสมทุนเกินขนาด” เมื่อเศรษฐกิจตะวันตกประสบปัญหาการผลิตเกินขนาด และการสะสมทุนเกินขนาด นายทุนในประเทศตะวันตกจึงต้องมองหาช่องทางอื่นที่จะทำกำไร ซึ่งก็ทำได้หลายวิธี เช่น นายทุนที่ยังคงผลิตสินค้าและบริการต่อไปและจะมองหาลาดใหม่ ๆ เพื่อขายสินค้าเป็นเหตุให้บริษัทจำนวนมากย้ายฐานการผลิตบางส่วนมาตั้งในทวีปเอเชียและละตินอเมริกา ซึ่งมีแรงงานราคาต่ำกว่า และเป็นตลาดใหม่ที่กำลังขยายตัว สามารถรองรับสินค้าที่ผลิตเพิ่มขึ้นได้ หรือการใช้วิธีว่าจ้างบริษัทในประเทศอื่นให้ผลิตชิ้นส่วนบางอย่างของสินค้าที่สามารถผลิตได้ถูกที่สุดแล้วขนส่งข้ามประเทศมาประกอบเป็นผลิตภัณฑ์เต็มรูปแบบในอีกประเทศหนึ่ง นายทุนต้องพยายามทำกำไรโดยการเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิตของแรงงานที่มีอยู่ หรือนายทุนคนเล็กทำการผลิตแล้วหันไปใช้วิธีการเอากำไรที่สะสมได้ไปปล่อยเงินกู้เพื่อกินดอกเบี้ย และไป “เก็งกำไร” โดยการซื้อขายหุ้นในตลาดหลักทรัพย์และซื้อขายเงินตรา เพื่อเอาผลต่างระหว่างราคาซื้อกับขายเป็นกำไรที่เป็นตัวการสำคัญที่ทำให้เกิดวิกฤตหนี้สินในประเทศเหล่านี้หลายครั้งในช่วง 2 ทศวรรษที่ผ่านมา รวมทั้งวิกฤตการเงินในเอเชียที่เริ่มต้นที่ประเทศไทย เมื่อปี พ.ศ. 2540 ด้วย

5.3 ศูนย์กลางแห่งอำนาจ

ช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 20 มีศูนย์กลางอำนาจอยู่สองทวีปที่ทรงพลังอำนาจของโลก กล่าวคือ อเมริกาเหนือและยุโรป แต่หากย้อนกลับไปในคริสต์ศตวรรษที่ 18-19 นั้นโลกมีศูนย์กลางอำนาจอยู่เพียงแห่งเดียวเท่านั้น นั่นคือ ยุโรป จนกระทั่งคริสต์ศตวรรษที่ 21 หรือ สหัสวรรษใหม่กลับมีศูนย์กลางอำนาจอยู่ 3 แห่งด้วยกัน คือ เอเชีย อเมริกาเหนือและยุโรป ทั้งในส่วนข่าวสารข้อมูล เทคโนโลยีและทุนซึ่งได้เคลื่อนผ่านข้ามแนวเขตพรมแดนด้วยความเร็วของช่องทางจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ (e-mail)

หลายคนมองว่าโลกาภิวัตน์มีส่วนทำให้โลกร้อนขึ้น เพราะทรัพยากรธรรมชาติของโลกมีขีดจำกัดในการรองรับและดูดซับมลภาวะที่เกิดจากการผลิตและการบริโภคที่เพิ่มขึ้นทุกขณะได้ ในทางตรงกันข้ามฝ่ายสนับสนุนโลกาภิวัตน์ เสนอว่าโลกาภิวัตน์มีส่วนในการแพร่กระจายของเทคโนโลยีการสื่อสาร ช่วยให้ทุกคนในโลกใกล้ชิดกันเสมือนเป็นสมาชิกของชุมชนเดียวกัน เรียกว่า “หมู่บ้านโลก” โดยยกสถิติการใช้อินเทอร์เน็ตที่เพิ่มมากขึ้น (นครินทร์ เมฆไตรรัตน์, 2546)

ในประเด็นเดียวกัน ฝ่ายค้านโลกาภิวัตน์ก็แย้งว่า “หมู่บ้านโลก” ไม่สามารถเป็นจริงได้สำหรับทุกคน เพราะเทคโนโลยียังคงอยู่ในมือของคนจำนวนน้อย คนส่วนใหญ่ในโลกคือประมาณ 80% ยังไม่มีโทรศัพท์ใช้เลย และ 70% ยังไม่มีไฟฟ้าใช้อีกด้วย พร้อมกับเสนอว่าเทคโนโลยีที่ควรพัฒนาขึ้นมาควรจะมุ่งตอบสนองความจำเป็นพื้นฐานของมนุษย์และปรับปรุงชีวิตความเป็นอยู่ของคนส่วนใหญ่ แทนที่จะเป็นของเล่นฟุ่มเฟือย และเป็นเครื่องมือเพิ่มพูนอำนาจให้แก่คนรวย อุดมการณ์ตลาดเสรีจึงส่งเสริมความเป็นปัจเจกชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการแสวงหากำไร และความสำเร็จส่วนตัวของนักธุรกิจและผู้ประกอบการเป็นสำคัญ ในฐานะที่รัฐมีหน้าที่ดูแลให้เศรษฐกิจเติบโตเพื่อที่ประเทศจะได้พัฒนา บทบาทหลักของรัฐจึงอยู่ที่การส่งเสริมให้ธุรกิจทำกำไรให้มากที่สุด มาตรการด้านนโยบายที่จะสนับสนุนอุดมการณ์ตลาดเสรีที่รัฐต้องดำเนินการเพื่อให้สอดคล้องกับอุดมการณ์นี้ มีอยู่ 3 ประการ ได้แก่ (1) การแปรรูปกิจการของรัฐให้เป็นของเอกชน (2) การยกเลิกระเบียบข้อบังคับ และ (3) การเปิดเสรีด้านการค้าและการเงิน มาตรการด้านนโยบายดังกล่าวได้กลายเป็นส่วนสำคัญของกระบวนการโลกาภิวัตน์ และท้ายที่สุดประเทศที่ไม่มีอำนาจในการแข่งขันก็ตกเป็นเบี้ยล่าง หรือเกิดสิ่งที่ไม่พึงประสงค์ หรือความขัดแย้งทางวัฒนธรรมและสังคมขึ้นทั้งภายในประเทศและระหว่างประเทศนั่นเอง

5.4 ตัวอย่างสถานการณ์ความขัดแย้งทางสังคมและวัฒนธรรมระดับโลก

ในสถานการณ์เช่นปัจจุบันเรามักพบกับรูปแบบความขัดแย้งหรือข่าวสารข้อมูลเกี่ยวกับความขัดแย้งทั้งในองค์การ และสังคมทั่ว ๆ ไป ทั้งในประเทศและต่างประเทศตลอดจนระหว่างประเทศ ความขัดแย้งเป็นสิ่งที่ไม่มีใครปรารถนา แต่ก็ เป็นสิ่งที่ยากจะหลีกเลี่ยง トラบิตที่มนุษย์ยังมีชีวิตอยู่และอยู่ร่วมกับคนอื่นในสังคมดังที่เหมาเจ๋อตง กล่าวไว้ว่า “ไม่มีสิ่งใดที่ไม่มีความขัดแย้ง ไม่มี ความขัดแย้ง ก็ไม่มีโลก”

5.4.1 ความขัดแย้งทางศาสนา

ความขัดแย้งทางศาสนาเป็นความขัดแย้งที่เกิดขึ้นง่ายและรุนแรง เนื่องจากผู้นับถือศาสนาแบบยึดมั่นถือนั้นจะเห็นว่าศาสนาหรือลัทธิที่ตนนับถือดีกว่าของผู้อื่นและไม่

ยอมรับคนต่างศาสนาต่างลัทธิ ทั้งนี้เพราะคนเหล่านั้นมีพื้นฐานความเชื่อต่างกันและตีความศาสนาไปตามความเชื่อของตน และวางรูปแบบการดำรงชีวิตแตกต่างกันออกไปตามที่ตนเชื่อถือ ซึ่งความยึดมั่นถือมั่นนี้เองทำให้เกิดความขัดแย้งกันขึ้นมา ส่วนใหญ่ความขัดแย้งทางศาสนามักจะมีความรุนแรงและพร้อมจะสละชีวิตเพื่อความยึดมั่นของตน ดังที่ปรากฏเป็นสงครามทางศาสนาหรือสงครามครูเสดระหว่างชาวคริสต์กับชาวอิสลามในสมัยโบราณ เป็นต้น ทั้งนี้ความขัดแย้งทางศาสนาเกิดขึ้นได้ทั้งในศาสนาต่างศาสนาและศาสนาเดียวกัน ความขัดแย้งทางศาสนาที่สำคัญมีดังนี้

1. ความขัดแย้งระหว่างศาสนา ตัวอย่างเช่น ความขัดแย้งทางศาสนาในประเทศอินเดีย เป็นความขัดแย้งระหว่างชาวฮินดูกับชาวมุสลิมจนแยกเป็นประเทศปากีสถานใน พ.ศ. 2490 ซึ่งเดิมปากีสถานรวมเป็นดินแดนเดียวกับอินเดียและอยู่ภายใต้การปกครองอังกฤษ และก่อนที่อินเดียจะได้รับเอกราช ชาวมุสลิมในอินเดียก็ร่วมกันเรียกร้องที่จะแยกประเทศเนื่องจากความแตกต่างระหว่างชาวฮินดูกับชาวมุสลิม ไม่ว่าจะเป็นการแตกต่างทางการเมืองที่ผู้นับถือศาสนาอิสลามหรือชาวมุสลิมที่มีจำนวนน้อยกว่าผู้ที่นับถือศาสนาฮินดู ทำให้ชาวมุสลิมเป็นชนกลุ่มน้อยของประเทศที่ได้รับสิทธิทางการเมืองน้อย หรือความแตกต่างทางศาสนาที่ชาวมุสลิมนับถือพระเจ้าองค์เดียว ส่วนชาวฮินดูนับถือพระเจ้าหลายองค์ รวมทั้งความแตกต่างทางสังคมที่ชาวมุสลิมเชื่อว่าทุกคนมีความเท่าเทียมกัน แต่สังคมชาวฮินดูมีระบบวรรณะ เป็นต้น จากเหตุผลดังกล่าวปัญหาระหว่างชาวมุสลิมและชาวฮินดูก็เพิ่มมากขึ้นจนถึงขั้นปะทะกันอย่างรุนแรง ในที่สุดอังกฤษจึงให้เอกราชกับอินเดียและปากีสถานเมื่อวันที่ 14 สิงหาคม พ.ศ. 2490 แต่ภายหลังจากมีการจัดตั้งเป็นประเทศแล้ว ความสัมพันธ์ระหว่างอินเดียกับปากีสถานก็ไม่ราบรื่นนัก ไม่ว่าจะเป็นปัญหาพรมแดน ปัญหาแคว้นแคชเมียร์ และการแข่งขันการสะสมและพัฒนาอาวุธนิวเคลียร์เพื่อข่มขู่ฝ่ายตรงกันข้าม นอกจากนี้ความขัดแย้งระหว่างชาวมุสลิมกับชาวฮินดูในอินเดียก็ยังคงดำเนินเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน (ภูมิ พิทยา, 2550)

นอกจากนี้ ก็มีการทำสงครามระหว่างอาหรับ-อิสราเอล เป็นสงครามขัดแย้งทางศาสนาและเชื้อชาติที่ชาวอาหรับผู้นับถือศาสนาอิสลาม ต้องการขับไล่ชาวยิว หรือชาวอิสราเอล ผู้นับถือศาสนายิวให้หมดสิ้นจากดินแดนปาเลสไตน์ซึ่งเป็นประเทศอิสราเอลในปัจจุบัน

2. ความขัดแย้งภายในศาสนาเดียวกัน ตัวอย่างเช่น

1) ความขัดแย้งระหว่างชาวมุสลิมในประเทศปากีสถาน ที่นำไปสู่การแยกเป็นประเทศปากีสถานกับบังกลาเทศเมื่อ ค.ศ. 1971 โดยมีสาเหตุสำคัญ 2 ประการ ประการที่หนึ่งมาจากสภาพทางภูมิศาสตร์ที่แยกปากีสถานออกเป็น 2 ส่วน คือ ปากีสถานตะวันตกและปากีสถานตะวันออก โดยมีอินเดียคั่นกลาง ส่วนอีกประการหนึ่งที่สำคัญ คือ ความไม่

พอใจในความไม่เท่าเทียมกัน เนื่องจากประชากรในปากีสถานตะวันออกส่วนใหญ่มากกว่าครึ่งหนึ่งของประชากร ทั้งหมดของประเทศปากีสถาน แต่รัฐบาลกลับให้ความสนใจในการพัฒนาปากีสถานตะวันตกมากกว่า ชาวปากีสถานตะวันออกจึงพยายามที่จะแยกตัวออกมา รัฐบาลปากีสถานจึงส่งกองทหารเข้าปราบปราม ทำให้ชาวปากีสถานตะวันออกหลบหนีไปอาศัยอยู่ในอินเดีย โดยที่รัฐบาลปากีสถานกล่าวโจมตีอินเดียว่าให้การสนับสนุนแก่ชาวปากีสถานตะวันออก อย่างไรก็ตาม ในที่สุดปากีสถานตะวันออกก็สามารถแยกประเทศได้สำเร็จและจัดตั้งประเทศใหม่ในชื่อว่า บังกลาเทศ

2) ความขัดแย้งระหว่างอิรักและอิหร่าน มีสาเหตุสำคัญ ได้แก่ 2.1) ปัญหาเรื่องเขตแดน ได้แก่ การแย่งชิงสิทธิเหนือร่องน้ำอัล-อาหรับ ซึ่งเป็นเขตแดนตอนใต้ระหว่างอิรัก-อิหร่าน และมีความสำคัญทางเศรษฐกิจ คือ เป็นที่ตั้งท่าเรือที่ใหญ่ที่สุดและสถานีส่งน้ำมันที่สำคัญ รวมทั้งเป็นแหล่งน้ำมันของอิหร่านด้วย 2.2) ปัญหาชนกลุ่มน้อยชาวเคิร์ด ซึ่งเป็นชนกลุ่มน้อยชาวเขาในอิรัก อิหร่าน และซีเรีย ที่ได้พยายามเรียกร้องการปกครองตนเองมาเป็นเวลายาวนาน โดยเฉพาะในอิรักที่มีชาวเคิร์ดอาศัยอยู่จำนวนมาก ที่มีความแตกต่างจากอิรักทั้งเชื้อชาติและศาสนาแม้จะเป็นมุสลิมเหมือนกันแต่นับถือกันคนละนิกาย โดยชาวอิรักนับถือนิกายชีอะห์ ส่วนชาวเคิร์ดนับถือนิกายสุหนี่ ทั้งนี้ชาวเคิร์ดมักใช้วิธีการก่อจลาจลและการต่อสู้ด้วยกำลังอาวุธโดยได้รับการสนับสนุนจากอิหร่าน ซึ่งทางอิรักก็ใช้กำลังเข้าปราบปรามอย่างรุนแรง 2.3) ความขัดแย้งระหว่างผู้นำประเทศ ภายหลังจากอิหร่านโค่นล้มสถาบันกษัตริย์และเปลี่ยนการปกครองเป็นสาธารณรัฐอิสลาม ที่มีอายาโกลลาห์ โคไมนี เป็นผู้นำประเทศอิหร่าน และนำหลักศาสนาอิสลามมาใช้ในการปกครองประเทศ หลายประเทศในตะวันออกกลางเกรงว่าอิหร่านจะเผยแพร่แนวคิดรัฐอิสลามไปยังประเทศของตน และอาจส่งผลกระทบต่อความมั่นคงทางการเมือง ทำให้อิรักที่มีพรมแดนติดกับอิหร่านและมีความขัดแย้งกันมานานแล้วยิ่งทวีความรุนแรงมากขึ้น โดยโคไมนีพยายามเรียกร้องให้ชาวมุสลิม นิกายชีอะห์ที่มีจำนวนร้อยละ 65 ของชาวอิรักทำการโค่นล้มรัฐบาลประธานาธิบดีซัดดัม ฮุสเซน ซึ่งเป็นชาวมุสลิมนิกายสุหนี่ ที่พยายามจะขยายอำนาจเข้ามาในอิหร่าน จากความขัดแย้งของทั้งสองประเทศส่งผลให้เกิดการปะทะกันตามพรมแดนและทวีความรุนแรงมากขึ้น กลายเป็นสงครามยืดเยื้อ เนื่องจากอิรักได้รับการสนับสนุนอาวุธจากสหรัฐอเมริกา ส่วนอิหร่านได้รับความช่วยเหลือจากรัสเซีย จนกระทั่งองค์การสหประชาชาติและประเทศที่เป็นกลางพยายามเจรจาและยุติสงครามใน พ.ศ. 2531 (พัชรี ชาวนาเป้า, 2010)

3. ผลกระทบของปัญหาความขัดแย้งทางศาสนาในดินแดนต่าง ๆ เช่น 1) ทำให้การเมืองของโลกตึงเครียดขึ้น เนื่องจากความขัดแย้งไม่ได้จำกัดแต่เพียงคู่กรณีพิพาทเท่านั้นแต่ยังเกี่ยวพันกับมหาชาติอำนาจให้เข้ามามีส่วนร่วมกับความขัดแย้ง จนถึงขั้นเผชิญหน้ากัน 2) เปิดโอกาสให้ชาติมหาอำนาจเข้ามาแทรกแซงมีอิทธิพลในประเทศต่าง ๆ

เปิดโอกาสให้ชาติมหาอำนาจโดยเฉพาะอย่างยิ่งสหรัฐอเมริกา ซึ่งมีบทบาทในการขับไล่อิรัก ออกจากคูเวตได้ขยายอิทธิพลเข้าไปในกลุ่มประเทศตะวันออกกลางจนถึงขั้นจัดตั้งฐานทัพ ในประเทศอิสลามหลายประเทศ 3) ส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจโลกอย่างรุนแรง เนื่องจากตะวันออกกลางเป็นกลุ่มประเทศผู้ส่งออกน้ำมันรายใหญ่ของโลกเมื่อปัญหาความ ชัดแย้งในภูมิภาคนี้เกิดขึ้น ราคาน้ำมันจะต้องเพิ่มสูงขึ้นอย่างรวดเร็ว จนส่งผลกระทบต่อ การขยายตัวของระบบเศรษฐกิจโลก 4) ส่งผลให้เกิดการก่อการร้ายไปทั่วโลกซึ่งการก่อการ ร้าย คือ วิถีทางการต่อสู้ของผู้อ่อนแอกว่าที่มีต่อผู้เข้มแข็งที่เห็นได้ชัดเจน

4. วิธีป้องกัน แก้ไข ความขัดแย้งทางศาสนาต่อการอยู่ร่วมกันมีหลายวิธี เช่น 1) วิธียอมตาม คือทุกคนลดทิฐิมานะ หันหน้าเข้าหากัน ให้เกียรติซึ่งกันและกัน 2) วิธี ผสมผสาน คือทุกฝ่ายทุกศาสนาเปิดเผยความจริง มีการแลกเปลี่ยนทัศนคติ ข้อมูล 3) วิธี หลีกเลียง คือการแก้ปัญหาลดความขัดแย้งโดยวิธีขอลดตัว ขอลอยหนี และ 4) วิธี การ ประนีประนอม คือการแก้ปัญหาโดยวิธีการที่ทำให้ทั้งสองฝ่ายยอมเสียสละบางสิ่ง บางอย่างลง มีทั้งการให้และการรับ

5.4.2 ความขัดแย้งในสังคมพหุลักษณะในประชาคมอาเซียน

ดูเหมือนว่าสถาบันการเมือง เศรษฐกิจและการศึกษาของไทยต่างตื่นตัวอย่างมาก กับการเตรียมความพร้อมเพื่อการรวมเป็นหนึ่งเดียวกันของประชาคมอาเซียน จากการมี เวทีสัมมนาทางวิชาการมากมายตั้งแต่ระดับโรงเรียนจนถึงมหาวิทยาลัยโดยต้องติดป้ายชื่อ “ประชาคมอาเซียน” เข้าไปในแทบทุกการสัมมนาเพื่อบ่งบอกถึงตัวชี้วัดในการประเมินว่า สถาบันนั้น ๆ ได้ใส่ใจและให้ความสำคัญกับเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ของภูมิภาคอาเซียนที่ กำลังจะเกิดขึ้น

อย่างไรก็ตาม สุชาติ เศรษฐมาลินี (2556) มีความเห็นว่า สิ่งที่ทำหายสำคัญประการ หนึ่งที่ยังไม่ค่อยได้พูดกันอย่างจริงจังมากนักในเวทีต่าง ๆ ได้แก่ เอกภาพในอาเซียนจะ เกิดขึ้นได้อย่างไรในท่ามกลางความขัดแย้งที่อาจนำสู่ความรุนแรงในภูมิภาคนี้ โดยเฉพาะ อย่างยิ่ง ประเทศไทยที่มีความขัดแย้งรุนแรงซับซ้อนหลายรูปแบบ ทั้งความขัดแย้งภายใน ด้านการแตกแยกทางความคิดทางการเมือง (กรณีสีเหลือง-แดง หรือฝ่ายค้าน-รัฐบาล) ความขัดแย้งทางศาสนาชาติพันธุ์ในสามจังหวัดภาคใต้ รวมถึงความขัดแย้งเชิงเขตแดน ประเทศกับประเทศเพื่อนบ้านดังเช่นกับประเทศกัมพูชา เป็นต้น หรือความขัดแย้งทาง ศาสนาชาติพันธุ์ในประเทศ พม่า อินโดนีเซีย มาเลเซียและฟิลิปปินส์ ดังนั้น การตั้งหลัก เพื่อทำความเข้าใจความหมายของความเป็นสังคมพหุลักษณะและความหลากหลายทาง วัฒนธรรมในภูมิภาคอาเซียนจึงเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งต่อความสุขสงบของ ภูมิภาคแห่งนี้

ตัวอย่างรูปธรรมของความหลากหลายในภูมิภาคอาเซียน ได้แก่ การที่ประเทศต่าง ๆ มีภาษาและวัฒนธรรมของชนต่าง ๆ มากมาย เช่น ประเทศไทยมี 74 ภาษา ประเทศอินโดนีเซียมี 719 ภาษา และประเทศเวียดนามมี 107 ภาษา แต่เป็นที่น่าเสียดายในช่วงเวลาที่ผ่านมามีประเทศต่าง ๆ ต่างทำมาหากินกับความหลากหลายเหล่านี้เพียงเพื่อเป็นตัวดึงดูดนักท่องเที่ยวเพื่อนำเงินตราเข้าประเทศเท่านั้น โดยไม่ได้ใส่ใจและไม่มีความพยายามที่จะเข้าใจ ตระหนักในคุณค่าทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาของชนต่าง ๆ ทั้งหลาย ดังนั้น การประชาสัมพันธ์อวดอ้างถึงความหลากหลายของสถานที่และชนเผ่าต่าง ๆ จึงเป็นเพียงความคับแคบที่ถูกลดทอนเหลือเพียงเพื่อผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจของรัฐกิจการท่องเที่ยวเท่านั้น ชนเหล่านั้นจึงยังคงเป็นที่ถูกดูแคลนจากคนในเมืองว่าเป็นพวกบ้านนอก คอกนา ไร้การศึกษา ทำลายสิ่งแวดล้อมตัดไม้ทำลายป่า และมักขัดขวางการพัฒนาประเทศ โดยไม่ยอมเสียสละย้ายที่เพื่อโครงการพัฒนาขนาดใหญ่ ๆ ของประเทศ เป็นต้น ดังนั้น การนิยามความหมายของคำว่า สังคมพหุลักษณะ จึงไม่ใช่เป็นเพียงการที่สังคมนั้น ๆ ประกอบด้วยผู้คนที่มีความหลากหลายมาอยู่ร่วมกันเท่านั้น หากเป็นสังคมที่ต้องมีความเคารพและพยายามที่จะเข้าใจผู้อื่น รวมทั้งมีการปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน มีกิจกรรมร่วมกันอย่างต่อเนื่องไม่ใช่ลักษณะต่างคนต่างอยู่แบบตน ๆ กันไป หรือพยายามครอบงำเหนือผู้อื่นที่ด้อยกว่า

ความหลากหลายทางศาสนาและชาติพันธุ์นับเป็นเสน่ห์ของภูมิภาคอาเซียน แต่จากหลาย ๆ กรณีความขัดแย้งที่นำไปสู่ความรุนแรงในภูมิภาคนี้ ได้แก่ ชาวพุทธกับชาวโรฮิงญามุสลิมในพม่า ชาวมุสลิมกับชาวคริสต์ในอินโดนีเซียและมาเลเซีย หรือกรณีความรุนแรงในสามจังหวัดภาคใต้ของไทย อันเนื่องจากอัตลักษณ์ทางด้านศาสนาชาติพันธุ์ เป็นต้น ล้วนเป็นกรณีศึกษาสำคัญที่เป็นข้อท้าทายต่อสันติภาพในอาเซียน

ฮันส์ คุง นักเทววิทยาชาวคาทอลิก เคยกล่าวไว้ว่า “สันติภาพจะไม่เกิดขึ้นได้ในหมู่ประเทศใด ๆ ก็ตาม หากปราศจากการมีสันติภาพระหว่างศาสนา และสันติภาพระหว่างศาสนาจะไม่เกิดขึ้นได้ หากปราศจากการเสวนาระหว่างกัน และการเสวนาระหว่างกันจะไม่เกิดขึ้น หากแต่ละศาสนิกไม่เรียนรู้และเข้าใจในศาสนาของตนอย่างถ่องแท้” ข้อเตือนสติของฮันส์ คุง ได้ตอกย้ำสิ่งที่ จอห์น อิค ศาสตราจารย์ด้านปรัชญาศาสนา และศาสนศาสตร์ผู้มีชื่อเสียงชาวอังกฤษ ได้เคยกล่าวไว้ว่า “ในปัจจุบันนี้ หัวข้อเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างศาสนานั้นมีความสำคัญอย่างยิ่งยวด เพราะเป็นเวลาหลายศตวรรษมาแล้วที่การทำสงครามและการใช้ความรุนแรงมักเกี่ยวข้องกับศาสนาถึงแม้ว่าศาสนาจะไม่ใชสาเหตุหลักแต่คำสอนของศาสนามักถูกนำไปสร้างความชอบธรรมในการใช้ความรุนแรง” อย่างไรก็ตาม นักวิชาการคนสำคัญอีกท่านหนึ่งคือ สก็อต แอบเฟิลบี เห็นว่า ศาสนามักจะถูกนำไปรับใช้ความรุนแรงโดยกลุ่มคนนิยมความสุดโต่ง แต่ขณะเดียวกันศาสนาก็มีต้นทุนและศักยภาพ

มากมายที่จะนำสู่การสร้างสรรค์สันติภาพ ดังนั้น การศึกษาในมิติทางด้านศาสนาในฐานะที่จะเป็นพลังสู่การอยู่ร่วมกันอย่างสันติของกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีปฏิสัมพันธ์และอยู่ร่วมกันอย่างหลากหลายในภูมิภาคอาเซียนจึงมีความสำคัญจำเป็นและยังคงถูกทะเลาะ

ความจริงแล้ว ในภูมิภาคแห่งนี้ มีกรณีตัวอย่างดี ๆ มากมายและมีมาอย่างยาวนานที่สะท้อนถึงการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขระหว่างผู้คนที่มีความคิด ความเชื่อและความศรัทธาที่แตกต่างกัน ดังตัวอย่างเช่น มีชุมชนมุสลิมในประเทศอินโดนีเซีย ที่เมืองกุดดัส ไม่กินเนื้อวัวมาร่วมสอง-สามร้อยปีจนถึงปัจจุบัน ด้วยสาเหตุว่า เมื่อตอนต้นยุคที่อิหม่าม (ผู้นำศาสนาอิสลามในชุมชน) ได้มาอาศัยในชุมชนชาวฮินดูซึ่งไม่ทานเนื้อวัว ถึงแม้ว่าการทานเนื้อวัวเป็นที่อนุมัติสำหรับชาวมุสลิมแต่อิหม่ามท่านนั้นเห็นว่าพฤติกรรมการบริโภคอันเป็นที่ชอบธรรมของชาวมุสลิมอาจสร้างความเจ็บปวดทางจิตใจแก่พี่น้องชาวฮินดูในชุมชนได้ ดังนั้น ท่านจึงขอร้องให้ชาวมุสลิมให้หันไปบริโภคสัตว์อื่นที่เป็นที่อนุมัติแทน เช่น เนื้อควาย และชุมชนแห่งนั้นยังคงรักษาพฤติกรรมการบริโภคเนื้อควายแทนเนื้อวัวมาจนถึงปัจจุบัน กรณีตัวอย่างดังกล่าวนี้ เป็นบทเรียนสำคัญของการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรม เพราะในปัจจุบันได้เกิดความขัดแย้งจนนำสู่ความรุนแรงมากมายเพราะผู้คนต่างอ้างสิทธิอันชอบธรรมของตนเองเหนือผู้อื่นโดยไม่รู้สักรู้สาใจในความเชื่อ ความศรัทธาของอีกฝ่ายหนึ่ง

ประชาคมอาเซียนมีความร่ำรวยทั้งทางธรรมชาติและหลากหลายทางศาสนา และชาติพันธุ์ ดังนั้น เราผู้เป็นส่วนหนึ่งของประชาคมแห่งนี้จะต้องช่วยกันขบคิดให้มากขึ้นและช่วยกันออกแบบว่า เราจะสร้างกิจกรรมอะไรกันดีเพื่อให้ผู้คนที่มีความแตกต่างหลากหลายทั้งทางศาสนา ชาติพันธุ์ และชนชั้น ได้มีโอกาสเรียนรู้และปฏิสัมพันธ์กันให้มากขึ้นเพื่อนำสู่ความเข้าใจและเคารพซึ่งกันและกันบนพื้นฐานของความเป็นมนุษย์อย่างเท่าเทียมกัน เพื่อที่จะบอกว่าประชาคมอาเซียนไม่ใช่เป็นเพียงการรวมกันของชนบางกลุ่มบางพวกเพื่อผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจเท่านั้น

สรุปแล้ว สถานการณ์ในปัจจุบันพบว่า สังคมมีความวุ่นวาย สับสน และยังมีไร้ทิศทาง ซึ่งปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นนั้นล้วนแต่เกิดจากคนทั้งนั้น เกิดจากกิเลสของคน ความโลภ ปรารถนาในทรัพย์สินและอำนาจที่ไม่สิ้นสุดของมนุษย์ ในขณะที่ทรัพยากรที่มีจำกัดบนโลกใบนี้ไม่สามารถตอบสนองความต้องการของทุกคนได้ ทำให้เกิดสิ่งที่เรียกว่า “ความขัดแย้ง” (Conflict)

ความขัดแย้งนั้นเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นได้ในทุกระดับ ไม่ว่าจะเป็นในระดับปัจเจกบุคคล ครอบครัว สังคม รัฐ ไปจนถึงระดับโลก และถ้าไม่ได้รับการแก้ไขที่ถูกทางแล้ว สิ่งที่จะตามมาคือความรุนแรง และนำไปสู่ความเสียหายหรือสูญเสียในที่สุด ดังนั้นการทำความเข้าใจสภาพของความขัดแย้งจึงเป็นสิ่งที่อาจช่วยยุติความขัดแย้งที่เกิดขึ้นนั้นได้

เนื่องจากยังคงมีความขัดแย้งบางประเภทที่หาทางออกไม่ได้จนกลายเป็นข้อพิพาท และความรุนแรงในที่สุด ซึ่งความรุนแรงนั้นสามารถแสดงออกได้ตั้งแต่การใช้คำพูด ภาษาท่าทาง จนถึงการลงมือทำร้ายกัน ซึ่งจะมีความสูญเสียตามมาทั้งทรัพย์สิน เวลา ความรู้สึก จนกระทั่งการสูญเสียอำนาจอธิปไตย ถ้าเป็นความขัดแย้งในกรอบใหญ่คือระหว่างรัฐกับรัฐ เป็นต้น

เกี่ยวกับความขัดแย้งทางวัฒนธรรมดังกล่าว มีนักวิชาการชื่อว่า วันชัย วัฒนศัพท์ (2547) ได้สรุปพัฒนาการของความขัดแย้งว่ามี 3 ระยะ ได้แก่ 1) ความขัดแย้งแฝง (Latent Conflicts) 2) ความขัดแย้งกำลังเกิด และ 3) ความขัดแย้งที่ปรากฏออกมาแล้ว

ส่วนรูปแบบของความขัดแย้งนั้น วันชัย วัฒนศัพท์ ก็ได้แบ่งออกเป็น 5 ชนิดด้วยกัน กล่าวคือ (วันชัย วัฒนศัพท์, 2547) คือ 1) ความขัดแย้งด้านข้อมูล (Data Conflict) 2) ความขัดแย้งจากผลประโยชน์ (Interests Conflict) 3) ความขัดแย้งด้านโครงสร้าง (Structural Conflict) 4) ความขัดแย้งด้านความสัมพันธ์ (Relationship Conflict) และ 5) ความขัดแย้งด้านค่านิยม (Values Conflict)

ปัจจุบันความขัดแย้งทางสังคมและวัฒนธรรมในแต่ละภูมิภาคของโลกนั้นส่วนใหญ่จะมีความเกี่ยวข้องกับนโยบายสาธารณะ ทั้งนี้เนื่องจากความพยายามในการที่จะพัฒนารัฐให้มีความเจริญให้มีความทันสมัย (Modernization) ทำให้ส่งผลกระทบต่อกลับมายังสังคมสิ่งแวดล้อม ประชากร จนเกิดความขัดแย้งขึ้น ดังนั้นความขัดแย้งในนโยบายสาธารณะจึงส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของรัฐ ซึ่งมีสาเหตุมาจากสิ่งต่อไปนี้

1) ความสลับซับซ้อนในการพัฒนา: การเพิ่มขึ้นของประชากรส่งผลให้ความต้องการทรัพยากรต่าง ๆ ทั้งตามธรรมชาติ และสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นในปริมาณที่มากตามความซับซ้อนในการพัฒนาจึงมากขึ้น ผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการพัฒนาต่าง ๆ จึงมีความขัดแย้งกับผู้พัฒนาหรือออกนโยบาย

2) การบริหารจัดการรูปแบบเดิมที่ขาดการมีส่วนร่วมจากภาคส่วนต่าง ๆ : แนวความคิดในการบริหารงาน หรือบริหารประเทศ ทัวไปในปัจจุบันมักจะกระทำในรูปแบบเดิม ที่ไม่ยอมเปลี่ยนแปลง โดยมีลักษณะที่ผู้มีอำนาจในการสั่งการเป็นผู้ที่พัฒนากระบวนการในการตัดสินใจ แล้วสั่งการลงไปยังผู้ปฏิบัติ ซึ่งมีลักษณะเป็นการกำหนดจากบนล่าง ทำให้เกิดความคิดเห็นที่ขัดแย้ง

3) ข้อมูลข่าวสารที่มากมายและรวดเร็ว: ในยุคสารสนเทศที่การบริการและการเข้าถึงอย่างมากมายและรวดเร็วทำให้ผู้คนทั่วไปสามารถเข้าถึงสารสนเทศได้อย่างหลากหลาย และใช้ข้อมูลเชิงลึกในการตัดสินใจมากขึ้น ส่งผลให้เกิดความขัดแย้งตามมา

4) กระบวนทัศน์ของประชาธิปไตยที่เปลี่ยนแปลง: นวัตกรรมทางเทคโนโลยีส่งผลให้เกิดกระแสโลกาภิวัตน์ที่ทำให้การสื่อสารในสังคมเป็นไปด้วยความง่าย สะดวก และ

รวดเร็ว รวมถึงระบอบการเมือง โดยเฉพาะการปกครองในระบอบประชาธิปไตยแบบตัวแทน (Representative Democracy) ได้เปลี่ยนแปลงมาเป็น ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม (Participatory Democracy) ซึ่งแต่เดิมนั้นระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยแบบตัวแทน จะเป็นระบอบการปกครองที่เน้นหรือมีวัตถุประสงค์ที่เน้นในเสียงส่วนใหญ่ (Majority Rule) ที่เลือกสมาชิกของสังคมขึ้นเป็นตัวแทน แล้วให้ตัวแทนเหล่านั้นตัดสินใจแทน แต่ในปัจจุบันเจตนารมณ์ของการปกครองระบอบประชาธิปไตย ที่แปรเปลี่ยนไปตามกระแสการเปลี่ยนแปลง ทำให้ระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยได้ให้ความสำคัญกับสิทธิของคนส่วนน้อย (Minority Rights) โดยสิ่งใดก็ตามที่มีผลกระทบต่อคนส่วนน้อย รัฐในฐานะผู้ที่ใช้อำนาจจะต้องระมัดระวัง และสร้างผลกระทบให้น้อยที่สุดด้วยการสร้างการมีส่วนร่วม ด้วยเหตุเช่นนี้เอง ความขัดแย้งจึงเป็นสิ่งที่เกิดตามมา เพราะความไม่ลงตัวของกลุ่มต่าง ๆ ในสังคม

5) การใช้แนวความคิดในเรื่องของการสื่อสารการตลาดแบบครบวงจรและการจัดการลูกค้าสัมพันธ์: ในแนวความคิดของการสื่อสารการตลาดแบบครบวงจร (Integrated Communication Marketing: IMC) นั้นเป็นแนวความคิดของการตลาดใหม่ที่เน้นการโฆษณาผ่านสื่อทุกประเภทโดยมีความสอดคล้องกัน ทำให้ผู้บริโภคเกิดความคล้อยตาม และผู้ขายจะเน้นแต่ด้านบวกของผลิตภัณฑ์ตนเอง ประกอบการการเน้นในเรื่องของการจัดการลูกค้าสัมพันธ์ (Customer Relationship Management: CRM) ทำให้ลูกค้ามีสิทธิ์มีเสียงในการต่อรองกับผู้ขายและผู้ผลิต ผลที่ตามมาคือ เมื่อลูกค้าเจอสินค้าและบริการในด้านลบ หรือสินค้าและบริการนั้นไม่เป็นไปตามที่โฆษณาแล้วก็จะเกิดการร้องเรียน อันจะนำมาซึ่งความขัดแย้ง

6) การบังคับใช้กฎหมาย: ปัญหาช่องว่างในสังคม และการฉ้อราษฎร์บังหลวงหรือที่ปัจจุบันเรานิยมเรียกว่าคอร์รัปชันนั้น ส่งผลให้การบังคับใช้กฎหมายไม่มีมาตรฐานเดียวกัน มีการเลือกปฏิบัติ ดังนั้นความขัดแย้งจึงเกิดขึ้นในสังคม

จากสาเหตุที่กล่าวมาข้างต้นนั้นส่งผลให้เกิดความไม่เท่าเทียมกันและนำมาซึ่งความขัดแย้งอย่างรุนแรง เพราะเป็น “ความขัดแย้งด้านโครงสร้าง” (Structural Conflict) กล่าวคือ เป็นเรื่องของช่องว่างระหว่างสิ่งที่ควรเกิดขึ้นหรือศักยภาพของมนุษย์ (Potentiality) และสิ่งที่เกิดขึ้นจริง (Actuality) ซึ่งยิ่งห่างก็จะเป็นความรุนแรงเชิงโครงสร้างมากขึ้นเท่านั้น

ปัจจุบันสถานการณ์บ้านเมืองมีความร้อนแรง จนสามารถกล่าวได้ว่าสังคมกำลังมีความขัดแย้ง ซึ่งความขัดแย้งนี้สามารถนำไปสู่การพิพาท ที่จะนำมาซึ่งความแตกแยกในสังคมอย่างรุนแรง โดยมีความขัดแย้งสองประเภทหลักผสมผสานกันคือ ความขัดแย้งด้านโครงสร้างและความขัดแย้งจากผลประโยชน์ การดำเนินการต่าง ๆ ของผู้แสดงแต่ละท่าน

(Actor) ที่เกี่ยวข้องล้วนแต่มีส่วนทำให้สถานการณ์คลี่คลายหรือแตกหัก การเผชิญหน้าระหว่างชนชั้นกลางและรากหญ้าเป็นสิ่งที่ต้องให้ความสำคัญ เพราะถ้าเกิดความรุนแรงขึ้นเมื่อใด ประเทศไทยจะได้ผลกระทบและเป็นรอยร้าวในสังคมที่ต้องใช้ระยะเวลาที่ยาวนานในการสมานฉันท์ให้กลับมาเป็นดังเดิม ความเสียสละของผู้แสดงแต่ละท่านล้วนแต่จะนำมาซึ่งความสงบสุขในสังคม แต่ถ้าผู้แสดงแต่ละท่านไม่ยอมลดราวาศอกให้กันแล้ว สถานการณ์ต่าง ๆ จะเป็นตัวขับเคลื่อนที่นำไปสู่ความขัดแย้งในสังคมอย่างรุนแรง

5.5 การยอมรับต่อความแตกต่างทางวัฒนธรรม

ธนพล อินประเสริฐกุล (2557)¹ วิจัยเรื่อง “การยอมรับต่อความแตกต่างทางวัฒนธรรมของผู้โดยสารและขีดความสามารถในการให้บริการของพนักงานต้อนรับบนเครื่องบิน” การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงปัจจัยด้านการยอมรับต่อความแตกต่างทางวัฒนธรรมของผู้โดยสาร ที่มีผลต่อขีดความสามารถในการให้บริการของพนักงานต้อนรับบนเครื่องบิน รวมถึงปัจจัยส่วนบุคคลที่มีผลต่อการยอมรับต่อความแตกต่างทางวัฒนธรรมของผู้โดยสาร โดยศึกษาตัวแปรด้านการยอมรับ 3 ด้าน คือ ความสามารถในการสื่อสาร ความต้องการการบริการและบุคลิกภาพของลูกค้า กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ พนักงานต้อนรับบนเครื่องบินของบริษัทการบินไทยจำกัด โดยตั้งข้อสมมติฐานที่ว่า 1. การยอมรับต่อความแตกต่างทางวัฒนธรรม มีความสัมพันธ์กับขีดความสามารถของพนักงานต้อนรับบนเครื่องบินในการให้บริการลูกค้า ซึ่งมีความแตกต่างทางวัฒนธรรม และ 2. ปัจจัยส่วนบุคคลของพนักงานต้อนรับบนเครื่องบิน ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งงาน และอายุงานหรือประสบการณ์ต่างกัน มีการยอมรับต่อความแตกต่างทางวัฒนธรรมของผู้ใช้บริการต่างกัน

สำหรับการศึกษาในครั้งนี้ผู้ศึกษาทำการเก็บรวบรวมข้อมูลเอง โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือ โดยมีวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ตามกลุ่มของพนักงานต้อนรับบนเครื่องบิน บริษัทการบินไทย จำกัด (มหาชน) โดยมีแบบสอบถามที่สมบูรณ์ทั้งสิ้น 374 ชุด การศึกษาด้วยการวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) เพื่ออธิบายลักษณะของข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม

¹ ธนพล อินประเสริฐกุล (2557) “การยอมรับต่อความแตกต่างทางวัฒนธรรมของผู้โดยสารและขีดความสามารถในการให้บริการของพนักงานต้อนรับบนเครื่องบิน” วารสารวิชาการการท่องเที่ยวไทยนานาชาติ ปีที่ 10 ฉบับที่ 1/ 2557. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

สรุปผลการศึกษา โดยมีการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาผลการวิจัยในครั้งนี้ ได้ใช้ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การวิเคราะห์การทดสอบ โดยตัวสถิติ t (t-test) การวิเคราะห์ความแปรปรวน (One-Way ANOVA) และการ วิเคราะห์ความสัมพันธ์ด้วยแบบสหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson Correlation) ในการตอบ คำถามงานวิจัยและใช้ในการทดสอบสมมติฐานการวิจัย ที่ระดับความเชื่อมั่น ร้อยละ 95 และจากการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามเกี่ยวกับการยอมรับต่อความแตกต่างทาง วัฒนธรรมของผู้โดยสารที่มีผลต่อขีดความสามารถของพนักงานต้อนรับบนเครื่องบิน สามารถสรุปและอภิปรายผลการศึกษาดังนี้

สมมติฐานที่ 1 การยอมรับต่อความแตกต่างทางวัฒนธรรม มีความสัมพันธ์กับขีด ความสามารถของพนักงานต้อนรับบนเครื่องบินในการให้บริการลูกค้า

ผลการทดสอบสมมติฐานที่ 1 พบว่า การยอมรับต่อความแตกต่างทางวัฒนธรรม ทั้ง 3 ด้าน คือ ความสามารถในการสื่อสาร ความต้องการการบริการ และบุคลิกภาพของ ลูกค้ามีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับขีดความสามารถในการให้บริการลูกค้า กล่าวคือ เมื่อพนักงานต้อนรับบนเครื่องบินมีการยอมรับต่อความแตกต่างทางวัฒนธรรมในภาพรวม ที่มากขึ้น ก็จะทำให้มีขีดความสามารถในการให้บริการลูกค้าสูงขึ้น ในระดับปานกลาง จึง แสดงให้เห็นว่าพนักงานต้อนรับบนเครื่องบินยอมรับว่าผู้โดยสารแต่ละคนนั้นมีความ แตกต่างกัน นอกจากนี้ยังพบว่า พนักงานต้อนรับบนเครื่องบินให้ความสำคัญกับการยอมรับ ด้านความต้องการการบริการมากที่สุด อาจกล่าวได้ว่า การที่จะเพิ่มขีดความสามารถในการ ให้บริการของพนักงานต้อนรับบนเครื่องบินนั้น จำเป็นที่จะต้องให้พนักงานต้อนรับบน เครื่องบินยอมรับว่าผู้โดยสารแต่ละคนนั้นมีความแตกต่างกัน อันจะส่งผลให้เกิดความเป็น เลิศในการบริการในที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดด้านความต้องการของผู้รับบริการ ที่ว่า มนุษย์มีความแตกต่างกัน และความต้องการของบุคคลเป็นสิ่งที่ต้องได้รับการตอบสนอง ไม่ทางใดก็ทางหนึ่ง ด้วยเหตุนี้ ธุรกิจบริการ ควรเริ่มต้นจากการค้นหาสิ่งที่ลูกค้าต้องการ หาวิธีการตอบสนองความต้องการ พยายามทำให้ลูกค้าได้รับความพึงพอใจสูงสุด และ กลับมาใช้บริการอีกในที่สุด (ศูนย์พัฒนาทรัพยากรการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2555) และความพึงพอใจนั้นเกิดขึ้นจากผู้โดยสารนั้นมีพฤติกรรมหรือความต้องการต่อการ บริการที่แตกต่างกันนั่นเอง

สมมติฐานที่ 2 พนักงานต้อนรับบนเครื่องบินที่มีปัจจัยส่วนบุคคลต่างกัน มีการ ยอมรับต่อความแตกต่างทางวัฒนธรรมต่างกัน

สำหรับผลการทดสอบสมมติฐานที่ 2 พบว่า พนักงานต้อนรับบนเครื่องบินที่ปัจจัย ส่วนบุคคลในทุกด้านต่างก็มีการยอมรับต่อความแตกต่างทางวัฒนธรรมไม่ต่างกัน ผลการ สอบสมมติฐานในส่วนการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของการยอมรับต่อความต่างทางวัฒนธรรม

ของผู้โดยสาร จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลพบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลที่ต่างกันในทุกด้าน ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ กล่าวคือ พนักงานต้อนรับบนเครื่องบินที่มีปัจจัยส่วนบุคคลในทุกด้านต่างกัน มีการยอมรับต่อความต่างทางวัฒนธรรมของผู้โดยสารไม่ต่างกัน

ผลการทดสอบสมมติฐานในส่วนการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของการยอมรับต่อความต่างทางวัฒนธรรมของผู้โดยสาร จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลพบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลที่ต่างกันในทุกด้านไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ กล่าวคือ พนักงานต้อนรับบนเครื่องบินที่มีปัจจัยส่วนบุคคลในทุกด้านต่างกัน มีการยอมรับต่อความต่างทางวัฒนธรรมของผู้โดยสารไม่ต่างกัน

ผลการวิจัย พบว่าขีดความสามารถในการให้บริการ มีความสัมพันธ์กับการยอมรับต่อความต่างทางวัฒนธรรม โดยที่ปัจจัยส่วนบุคคลที่ต่างกันไม่มีผลทำให้การยอมรับต่อความต่างทางวัฒนธรรมของพนักงานต้อนรับบนเครื่องบินต่างกัน

5.6 การจัดการความขัดแย้งในสถานศึกษา

งานวิจัยจากจิตราพัทธ์ ชัยรัตน์ศิริกุล และ ธาณี เกสทอง (2556)² ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาการจัดการความขัดแย้งในสถานศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42 มีดังต่อไปนี้

1. ผลการศึกษาปัญหาความขัดแย้งในสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 42 พบว่า มีปัญหาความขัดแย้งระหว่างบุคคลสูงสุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสถานศึกษาอยู่ในระบบราชการมีการวางกฎ ระเบียบ แบบแผนในการปฏิบัติงาน และถ้าสถานศึกษาที่มีขนาดใหญ่ มีบุคลากรจำนวนมากมาอยู่รวมกันและมีความแตกต่างกันหลายประการ การบริหารจัดการย่อมมีปัญหา

นอกจากนั้นที่สำคัญสถานศึกษาเปิดโอกาสให้ ครู ผู้ปกครอง ชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมในสถานศึกษาค่อนข้างน้อย ทำให้บางครั้งเกิดความเข้าใจที่ไม่ตรงกันในเรื่องข้อมูลข่าวสาร ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของอาวูซ โอซาฟงซ์ (2547) พบว่า สาเหตุที่ทำให้เกิดความขัดแย้งในสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด เขตการศึกษา 11 องค์ประกอบส่วนบุคคลในด้านแบบฉบับของบุคคล อยู่ในระดับ 1 รองลงมา คือ การประสานงาน และการมีข้อยกเว้นหรือสิทธิพิเศษ

² วารสารวิชาการเครือข่ายบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ ปีที่ 3 ฉบับที่ 5 มิถุนายน - ธันวาคม 2556.

2. ผลการศึกษาวิธีการจัดการความขัดแย้งในสถานศึกษาของผู้บริหารโรงเรียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 42 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 42 มีการจัดการความขัดแย้งแบบร่วมมือสูงสุด ทั้งนี้ เนื่องจากวิธีการร่วมมือเป็นวิธีการจัดการความขัดแย้งที่คู่กรณีทั้งสองฝ่ายจะร่วมมือแก้ไข ปัญหาความขัดแย้ง เพื่อหาทางออกที่ทั้งคู่ต่างก็พึงพอใจและปฏิบัติงานได้ตามต้องการ ซึ่ง ผู้บริหารโรงเรียนใช้กลยุทธ์ ชนะ-ชนะ ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ Henkin and others (1999: 11) พบว่า ผู้บริหารใช้กลยุทธ์วิธีการจัดการความขัดแย้งแบบการร่วมมือ ร่วมใจ (Collaborative) และแบบผสมผสานหรือบูรณาการในการแก้ปัญหา (Integrative Problem Solving) และยังสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ สักรินทร์ ไกรษร (2548) ที่พบว่า หัวหน้าศูนย์สุขภาพชุมชนมีการจัดการความขัดแย้งแบบวิธีร่วมมือมากที่สุด รองลงมาคือ วิธีการประนีประนอมวิธีการเอาชนะ วิธีการยอมให้ และวิธีการหลีกเลี่ยง

3. ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัญหาความขัดแย้งกับวิธีการจัดการความขัดแย้งในสถานศึกษาของผู้บริหารโรงเรียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 42 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 42 มีความสัมพันธ์ระหว่างปัญหาความขัดแย้งกับวิธีการจัดการความขัดแย้ง มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก โดยมีความสัมพันธ์ระหว่างปัญหาความขัดแย้ง ด้านความขัดแย้งระหว่าง โรงเรียนกับบุคคลหรือหน่วยงาน มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 กับวิธีการจัดการความขัดแย้งแบบประนีประนอม ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้ อาจเป็น เพราะบริบทของสถานศึกษาแต่ละแห่งแตกต่างกัน และผู้บริหารสถานศึกษาส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับบุคคลหรือหน่วยงานภายนอกสถานศึกษามากกว่าบุคลากรภายในโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อารุ โอชาพงษ์ (2547) ที่ว่าสาเหตุของความขัดแย้งกับวิธีการจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารในสำนักงานศึกษาธิการ เขตการศึกษา 11 ทุกราย องค์ประกอบมีความสัมพันธ์กันน้อยมาก

5.7 สรุปท้ายบท

ความขัดแย้งนั้นเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นได้ในทุกระดับ ไม่ว่าจะเป็นในระดับปัจเจกบุคคล ครอบครัว สังคม รัฐ ไปจนถึงระดับโลก และถ้าไม่ได้รับการแก้ไขที่ถูกทางแล้ว สิ่งที่จะตามมาคือความรุนแรง และนำไปสู่ความเสียหายหรือสูญเสียในที่สุด ดังนั้นการทำความเข้าใจสภาพของความขัดแย้งจึงเป็นสิ่งที่อาจช่วยยุติความขัดแย้งที่เกิดขึ้นนั้นได้ แต่เนื่องจากยังคงมีความขัดแย้งบางประเภทที่หาทางออกไม่ได้จนกลายเป็นข้อพิพาท และความรุนแรงในที่สุด ซึ่งความรุนแรงนั้นสามารถแสดงออกได้ตั้งแต่การใช้คำพูด ภาษาย่ำท้าว จนถึงการลงมือทำร้ายกัน ซึ่งจะมีความสูญเสียตามมาทั้งทรัพย์สิน เวลา ความรู้สึก

จนกระทั่งการสูญเสียอำนาจอธิปไตย ถ้าเป็นความขัดแย้งในกรอบใหญ่ คือ ระหว่างรัฐกับรัฐ เป็นต้น

นอกจากนี้ จากบทความเกี่ยวกับการเพิ่มขีดความสามารถในการบริการผู้โดยสารที่มีความแตกต่างทางวัฒนธรรม ร่างกฎว่า 1. องค์กรบริษัท หรือหน่วยงานในภาคบริการสามารถเพิ่มระดับขีดความสามารถในการให้บริการบนความแตกต่างทางวัฒนธรรมของพนักงานได้ด้วยการสร้างการยอมรับว่าผู้โดยสารหรือผู้ใช้บริการแต่ละคนนั้นมีความแตกต่างกันผ่านการฝึกอบรมที่มีประสิทธิภาพ ดังนั้นธุรกิจบริการควรเริ่มต้นจากการค้นหาสิ่งที่ลูกค้าต้องการ แล้วหาวิธีการตอบสนองความต้องการนั้น พร้อมทั้งพยายามทำให้ลูกค้าได้รับความพึงพอใจสูงที่สุดจนกลับมาใช้บริการซ้ำอีกในอนาคต เนื่องจากความพึงพอใจนั้นเกิดขึ้นมาจากที่ผู้ใช้บริการมีพฤติกรรมการบริโภคหรือความต้องการการบริการที่แตกต่างกัน ด้วยเหตุนี้การสร้างการยอมรับโดยปราศจากทัศนคติที่เป็นลบแล้วนั้น ก็จะส่งผลให้เกิดความเป็นเลิศหรือขีดความสามารถในการบริการในที่สุด 2. องค์กร บริษัท หรือหน่วยงานในภาคบริการ ควรต้องคำนึงถึงการสร้างการยอมรับต่อความแตกต่างทางวัฒนธรรมของผู้โดยสารหรือผู้ใช้บริการ ให้เกิดขึ้นกับพนักงานต้อนรับบนเครื่องบินหรือผู้ให้บริการในระดับที่สูงขึ้น โดยเน้นไปที่การสร้างการยอมรับในด้านความต้องการการบริการ (ผลการวิเคราะห์มีค่าสหสัมพันธ์สูงสุด ที่ 0.406 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01) อันเป็นผลนำสู่การสร้างขีดความสามารถในการให้บริการได้สูงสุด เพื่อให้ลูกค้าเกิดการรับรู้คุณภาพการบริการที่เป็นเลิศได้ นอกจากนี้ องค์กรควรพัฒนาระดับการยอมรับในด้านความสามารถในการสื่อสาร และบุคลิกภาพของลูกค้าให้มากขึ้น จึงจะทำให้เกิดขีดความสามารถในการให้บริการในภาพรวมในระดับสูงที่สุดได้ 3. องค์กรในภาคบริการ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ภาคธุรกิจสายการบิน สามารถนำผลการศึกษาไปใช้ในการออกแบบชุดเพื่อการฝึกอบรมในการพัฒนาทักษะและศักยภาพในการบริการให้กับพนักงานเพื่อเป็นการเพิ่มคุณค่าให้ลูกค้าและเป็นการสร้างประสิทธิภาพความสามารถในการแข่งขันให้เพิ่มขึ้นผู้ศึกษาคิดว่า การสร้างบรรยากาศและการเรียนรู้เกี่ยวกับวิธีหรือเทคนิคการให้บริการผู้โดยสารเหล่านี้ระหว่างพนักงาน โดยเฉพาะพนักงานที่มีผลการทำงานด้านนี้เป็นเลิศ ตลอดจนการทำคู่มือหรือเครื่องมือในการเพิ่มขีดความสามารถ หรือการปรับเพิ่มเนื้อหาในเรื่องนี้ตอนที่มีการฝึกอบรมหรือการฝึกอบรมซ้ำของพนักงาน นอกจากนี้การนำขีดความสามารถในเรื่องนี้เป็นตัววัดหรือตัวคุณผลการทำงานของพนักงาน ก็น่าจะเป็นแรงจูงใจที่เหมาะสม เนื่องจากการทำงานกับผู้โดยสารที่มีความต่างทางวัฒนธรรมย่อมมีความยากในการทำงานมากกว่ากรณีที่ไม่มีความแตกต่างทางวัฒนธรรมเลย

จากการศึกษาห้าบทไปแล้ว จะเห็นว่าความขัดแย้งนั้นจะเกิดขึ้นได้ในทุกสถานการณ์ ทุกเผ่าพันธุ์ ทุกความเชื่อถือในแต่ละกลุ่ม รวมถึงการทะเลาะของมนุษย์เอง ไม่ว่าจะเป็นอำนาจ ค่านิยม และพฤติกรรมของการแสดงออก

อย่างไรก็ตาม ทุกกลุ่ม ทุกเผ่าพันธุ์ ทุกสังคมก็ล้วนแต่ปรารถนาความสุขให้เกิดขึ้นมาในสังคม ฉะนั้น ในบทที่ 6 ต่อไปนี้ เราขอเริ่มศึกษาแนวคิดเรื่องสันติภาพว่า จะมีโอกาสเกิดขึ้นในสถานการณ์ใด และมีวิธีการอย่างไรบ้าง

